

Odporovateľné právne úkony

15.04.2014

JUDr. Branislav Jablonka, PhD.

Externý lektor Justičnej akadémie

branislav.jablonka@bajolegal.sk

Materiál je spracovaný na účely prednáškovej činnosti

Odporovateľnosť právneho úkonu

Charakteristické znaky odporovateľnosti

- právny následok vadnosti právneho úkonu
- právne úkony dlžníka budú vyhlásené za neúčinné
- ochrana veriteľovi pred právnymi úkonmi dlžníka
- právnym dôsledkom odporovateľnosti je relatívna neúčinnosť právneho úkonu, t. j. smeruje voči ukrátenému veriteľovi, t.j. právne účinky vo vzťahu veriteľ a tretia osoba, ktorá od dlžníka nadobudla majetok odporovaným právnym úkonom
- vo vzťahu k ostatným osobám právny úkon ostáva platný
- rozhodnutím súdu sa len deklaruje relatívna neúčinnosť a pôsobí *ex tunc*, preto je možné pokračovať v konaní s dedičom majetku po pôvodnom žalovanom (Ro NS ČR, 31.08.2009, sp. zn.: 30 Cdo 2736/2007)
- ak je právny úkon neplatný – toto má prednosť pred odporovateľnosťou (odporovať možno len platnému úkonu) Ro NS ČR, 05.03.2008, sp. zn.: 30 Cdo 2435/2006

Odporovateľnosť p. ú.

- problematický judikát R 47/2009 – NS SR dal prednosť odporovateľnosti pred neplatnosťou p. ú. (porušenie zákazu nakladať s majetkom podliehajúcim exekúcii povinným nemá za následok neplatnosť p. ú., ale právo oprávneného odporovať takémuto p. ú., avšak opačný judikát R 44/2009 (tu bola judikované neplatnosť vyššie uvedeného p. ú.)

- ak manželia uzavreli dohodu o vysporiadaní BSM so zámerom znemožniť uspokojenie pohľadávky žalobcov, potom účel dohody odporuje zákonu a takáto dohoda je v zmysle § 39 ObčZ neplatná, t.j. nejde o odporovateľný právny úkon podľa § 42a ObčZ (Ro NS ČR, 22.06.2001, sp. zn.: 21 Cdo 2088/2000)

Odporovateľnosť p. ú.

- význam odporovacej žaloby najmä vtedy, ak sa predmet odporovateľného p. ú. nachádza u žalovaného subjektu, ak žalovaný previedol ďalším p. ú. predmet na tretiu osobu, **prícom tretie osoby boli dobromysel'né**, prichádza do úvahy len peňažná (relutárna) náhrada - § 42b ods. 4 ObčZ

- výnimka: - ak žalovaný prevedie majetok získaný odporovateľným úkonom potom, čo bola voči nemu podaná odporovacia žaloba, ide o neplatný p. ú., žalobca má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy podľa § 80 písm. c) OSP (Ro NS ČR, 27.05.2008, sp. zn.: 29 Odo 732/2006)

Odporovateľnosť p. ú.

Legitimované subjekty na podanie žaloby:

- **aktívne legitimovaný:** veriteľ pohľadávky, ktorá je voči dlžníkovi vymáhateľná
- **pasívne legitimovaný:** každý, kto mal z odporovateľného úkonu dlžníka prospech
 - ten, kto s dlžníkom úkon urobil
 - ten, v koho prospech takýto úkon dlžník urobil
 - ten, kto z takéhoto úkonu dlžníka priamo nadobudol prospech
- pojem „prospech“ (§ 42a ods.2 ObčZ) nemožno vyložiť tak, že vylučuje odporovať odplatné p. ú.
- dlžník nie je účastníkom konania o odporovateľnosti (ale podmienkou pre podanie žaloby je, aby dlžník urobil v prospech tretej osoby odporovateľný úkon, ktorým sa zbavuje majetku s úmyslom krátiť uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky)

Odporovateľnosť p. ú.

Charakteristika odporovacej žaloby

- špecifický typ určovacej žaloby (nejde o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c) OSP) – určenie, že p. ú. dlžníka, ktoré ukracujú vymáhateľnú pohľadávku veriteľa sú neúčinné
- o neúčinnosti môže rozhodnúť len súd na základe žaloby veriteľa
- dlžníkom veriteľa (§ 42a ods. 1 ObčZ) nie je len osoba zaviazaná veriteľovi splniť svoj vlastný dlh, ale je to aj ručiteľ a ďalšie osoby, ktoré sú akcesoricky a subsidiárne zaviazané splniť pohľadávku veriteľa (Rc 52/2000, Uz NS ČR, 26.04.2002, sp. zn.: 21 Cdo 1123/2001)

Odporovateľnosť p. ú.

Podmienky odporovania p. ú.:

- a) existencia p. ú., ktorým s aukracuje pohľadávka veriteľa (odporovateľný úkon)
- b) platnosť odporovateľného p. ú.
- c) vymáhateľnosť pohľadávky veriteľa
- d) ukrátenie veriteľa (objektív. str.)
- e) úmysel ukrátiť veriteľa (subjektív. str.)

Odporovateľnosť p. ú.

a) Odporovateľný úkon

- každý úkon vedúci k ukráteniu pohľadávky veriteľa
- najmä ak p. ú. vedie k zmenšeniu majetku dlžníka, nebyť týchto úkonov veriteľ by sa uspokojil (bremeno tvrdenia, aj dôkazné brem. je na veriteľovi)
- najmä scudzovacie zmluvy, dohoda o vyporiadaní BSM (avšak nie rozhodnutie súdu o vyporiadaní BSM), aj odmietnutie dedičstva, odpustenie dlhu, zaplatenie nesplateného dlhu
- p. ú., na základe ktorých vznikajú práva vkladom do katastra nehn., možno považovať za úkon urobený dlžníkom (§ 42a ods. 2 ObčZ) len taký úkon, na základe ktorého došlo k vkladu, t.j. 3 ročná lehota začína plynúť dňom nasledujúcim po dni vkladu (Rc 41/2001), totiž vlastnícke právo na tretiu osobu prechádza až vkladom
- odporovateľný p. ú. nie je ekvivalentný p. ú. (musí ísť o reálny ekvivalent, t.j. súd je povinný posúdiť obvyklú cenu v danom čase pri predaji veci)
- pri posudzovaní, či dlžník dostal za predávaný majetok zodpovedajúce plnenie, nemôže ostať bez povšimnutia, že nadobúdateľ zaplatil len časť kúpnej ceny a že bezprostredne hrozí (resp. nastalo) premlčanie zostávajúcej časti, rozhodným okamihom pre posúdenie ekvivalentu je účinnosť prevodu (t.j. vklad do katastra, Ro NSCR, 12.06.2008, sp. zn.: 21 Cdo 4333/2007)

Odporovateľnosť p. ú.

b) Platnosť odporovateľného p. ú.

- pri právnom úkone, ktorý je absolútne, alebo relatívne, neplatný nie je možné vysloviť odporovateľnosť (Ro NS ČR, 25.05.2000, sp. zn.: 31 Cdo 417/1999)

Odporovateľnosť p. ú.

c) Vymáhateľnosť pohľadávky

- doktrína: pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu
- R 44/2001 (3 Cdo 102/99, 23.12.1999) vymáhateľná pohľadávka = ktorú je možné úspešne uplatniť v naliežacom konaní (t.j. zročná, ktorá nie je naturálna)
- nové „revolučné“ rozhodnutie (6 Cdo 253/2002, 17.12.2013) vymáhateľná pohľadávka = ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu, rovnako aj česká judikatúra (Ro NS ČR, 31.10.2000, sp. zn.: 21 Cdo 2791/1999)
 - ak v čase rozhodovania súdu o odporovacej žalobe pohľadávka žalobcu (veriteľa) voči dlžníkovi ešte nie je vymáhateľná a žalobca sa domáha jej priznania v inom koaní, je spravidla daný dôvod na prerušenie konania o odporovacej žalobe podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP (to isté aj dovtedy česká judikatúra, Rc 12/2003)
 - na úspech odporovacej žaloby stačí, ak v čase vyhlásenia rozsudku je pohľadávka vymáhateľná za predpokladu, že neuplynula lehota na podanie odporovacej žaloby
 - právny úkon je odporovateľný nielen vtedy, ak pohľadávka veriteľa bola vymáhateľná už v čase urobenia p. ú., ale aj vtedy, ak bol p. ú. urobený skôr (dôležité je, aby pohľadávka bola vymáhateľná v čase rozhodovania súdu, Rc 27/2000)
- AVŠAK - ten, kto v dobe, kedy bol urobený napadnutý p. ú. ešte nemal pohľadávku voči dlžníkovi, nemôže sa úspešne domáhať odporovania tomuto úkonu (Ro NS ČR, 22.01.2002, 21 Cdo 549/2001)

Odporovateľnosť p. ú.

d) Ukrátenie veriteľa (objektívna stránka)

- p. ú. ukracujú spravidla vtedy, ak vedú k zmenšeniu majetku dlžníka
- k ukráteniu pohľadávky veriteľa nedochádza, ak dlžník vlastní taký majetok, ktorý postačuje na to, aby sa z neho veriteľ uspokojil (Ro NS ČR, 22.06.2001, sp. zn.: 21 Cdo 2088/2000)
- o ukracujúci p. ú. nejde vtedy, ak dlžník dostal za prevedené veci, právo, iné majetkové hodnoty skutočne obvyklú cenu alebo inú obvyklú náhradu (Rc 30/2009)

Odporovateľné p. ú.

e) Úmysel ukrátiť veriteľa

- úmysel na strane dlžníka, t.j. vedomie dlžníka, že svojím p. ú. ukracuje veriteľovu pohľadávku a chce tak urobiť musí preukázať veriteľ (pozn.: nepožaduje sa však vedomie dlžníka, že veriteľova pohľadávka je vymáhateľná)
- ak je účelom darovacej zmluvy poškodenie veriteľa oboma zmluvnými stranami, ide o dôvod absolútnej neplatnosti zmluvy podľa § 39 ObčZ, pretože nie sú splnené podmienky odporovateľnosti podľa § 42a ObčZ (úmysel má len dlžník, tretia osoba vedela, alebo musela vedieť o úmysle, t.j. nechcela), súdy prihládajú ex offo na absolútnu nepl. (Ro NS ČR, 03.10.2007, sp. zn.: 30 Cdo 2684/2007)
- preukázanie úmyslu je procesne náročné
 - preukázanie úmyslu dlžníka veriteľom nie je potrebné, ak druhou stranou sú blízke osoby
 - blízke osoby majú dôkazné bremeno preukázať, že ani pri náležitej starostlivosti nemohli rozpoznať úmysel dlžníka ukrátiť veriteľa
- postačuje, aby dlžník svojim konaním sledoval ukrátenie akejkolvek pohľadávky (splatnej, nesplatnej, budúcej,...), t.j. dôležité je, že veriteľ má voči dlžníkovi pohľadávku

Odporovateľné p. ú.

Právne dôsledky odporovateľného p. ú.

- neúčinnosť má hmotnoprávnu povahu
- pôsobí len voči veriteľovi na základe súdneho rozhodnutia *ex tunc*
- možno uplatniť v 3 ročnej prekluzívnej lehote

Odporovateľné p. ú.

Druhy odporovateľných p. ú.:

- a) p. ú. v prospech akejkoľvek tretej osoby
 - úmysel dlžníka a vedomosť druhej strany musí byť veriteľom preukázaný
- b) p. ú. v prospech blízkej osoby
 - úmysel dlžníka a vedomosť tretej strany sa predpokladá (Ro NS ČR, 23.05.2001, 21 Cdo 1912/2000)
 - blízkou osobou môže byť aj právnická osoba (Rc 53/2004)
 - ak má s.r.o. jediného spoločníka, ktorý je súčasne jej konateľom a ak daruje táto spoločnosť nehnuteľnosť manželovi tohto spoločníka, je na účely posudzovania právnej neúčinnosti darovacej zmluvy voči veriteľovi podľa § 42a ods. 1 ObčZ obdarovaný manžel voči spoločnosti blízkou osobou (Ro KS v Hradci Králové, 16.02.2001, sp. zn.: 18Co 30/2001)

